

ALEXANDER SZOLZSENYICIN :

„Hát ön hisz Istenben?”

/Részlet a szerző *A Gulag szigetcsoport 1918-1956* c. művéből. Danubia Druckerei - Nemzetőr, München, 1975, pp. 528-529./

Egy hónapja egy másik butirkai cellába léptem, mely félig betegszoba volt; alig tettem be a lábamat, helyet sem értem rá kinézni magamnak, máris jött felém egy sárgás, sápadt, zsidósan finomarcú fiatalember, szemében jóízű viták és beszélgetések reménye ült; nyár volt, de fázósan burkolózott ütött-kopott, átlótt katonaköpenyébe, lelte a hideg. Borisz Gammerovnak hívták. Azonnal faggatni kezdett; társalgásunk hol kölcsönös életrajzunk, hol a politika felé billent. Már nem emlékszem, minek kapcsán, futólag említettem az akkor már elhunyt Rooseveltnél, melyet lapjaink is közöltek, s mint ami magától értetődik, fűztem hozzá:

- No persze, ez csak álszenteskedés.

A fiatalember sárgás szemöldöke azonnal összerándult, vértelen ajkai összepréselődtek, s szinte a levegőbe emelkedett, mikor megkérdezte:

- S miért, ha szabad kérdezni? Ön talán nem tudja feltételezni, hogy államférfi valóban hisz Istenben?

Fején találta a szöveget! Ilyen visszavágás, s kinek a szájából? Egy 1923-ban született szovjet ifjúból! Válaszolhattam volna neki néhány magabiztos frázissal, de az én magabiztosságomat megingatták már a börtönök, s még egy: valami tiszta sejtelen, mely eszméinktől s meggyőződésünktől függetlenül él és hat bennünk, hirtelen megsúgta, hogy hisz én az imént nem is a magam meggyőződésének adtam kifejezést, csak szajkóztam, amit belém plántáltak. Ezért hát adós maradtam a válasszal, s megkérdeztem:

- Hát ön hisz Istenben?

- Természetesen - hangzott a csendes válasz.

Természetesen? Természetesen... Bizony, bizony... A komszomol fiatalság már leválóban van, az egész vonalon leválóban. S az NKVD volt az első, ami ezt észrevette.

Borja Gammerov, fiatalsága ellenére, nemcsak hogy végigcsinálta a háborút mint a 45-ös „Isten veled Hazám” tankelhárító zászlóalj őrmestere, de meg is sebesült: tüdőlövése még mindig nem gyógyult be, s tébécés beszűrődést okozott. Gammerovot rokkantként szerelték le. Akkor a moszkvai egyetem biológiai fakultására iratkozott be. Így hát két forradalmi szál is találkozott benne: az egyik a katonaeletről, a másik a háború végnapjainak diákmiliójából jött, mely legkevésbé sem volt korlátoltnak mondható. Egyesületbe tömörültek, melyben a jövő volt töprengéseik, elemzéseik tárgya (pedig senki sem bízta rájuk, hogy ilyesmin törjék a fejüket) - onnan pécézte ki, és ejtette foglyul őket a Szervek gyakorlott szeme. - Gammerov apját agyonverték vagy agyonlőtték a börtönben 1937-ben, s íme most a fiú is ugyanarra az ösvényre lépett. A vizsgálat kapcsán *érzéssel* mondta fel néhány költeményét vallatójának (borzalmasan sajnálom, hogy egyre sem emlékszem, s felkutatni nincs módomban őket, különben idéznék belőlük).